

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "
Pri večkratnem tiskanju se
sena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opraviščno
administracija in ekspedicijska na
velikem trgu št. 9, II. nad-
stropji.

SLOVENE

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za pol leta . . . 5 " — "
Za četrť leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrť leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo na velikem trgu št. 9, v II. nadstropji.

Izveja po trikrat na teden
sicer v torek, četrtek in soboto.

Nova šolska postava.

III.

V prvih dveh člankih omenjali smo glavnejših določb nove šolske postave in silnega prizadevanja levičarske stranke, da bi podrla od gospodske zbornice sklenjene premembe dosedanje šolske postave. Vsled tiskarske pomoči izostalo je pa v zadnjem članku proti koncu nekaj vrstic, tako da je bil zadnji stavek čisto nerazumljiv. Ker pa ravno dotične reči kaj lepo pojasnjujejo namene liberalne stranke, zdi se nam potrebno, izpuščene vrstice tukaj nadomestiti. Rekli smo, da so levičarji konservativni večini šolskega odseka večkrat očitali, da hoče šolsko postavo presiliti, da vsled te naglice ni mogoče jo temeljito in vsestransko pretresati itd. Pa ravno levičarji nimajo pravice sedanjemu večini državnega zbora kaj takega očitati. Ko so pred 13 leti oni sklepali sedanjo šolsko postavo, rešil je tedanji šolski odsek vseh 75 paragrafov v eni sami seji, ki pa menda tudi ni bila posebno dolga. Sedanji šolski odsek pa je za posvetovanje 26 spremenjenih paragrafov porabil šest sej, ki so trajale večidel po štiri do pet ur; dve seji ste se namreč porabili za splošno, štiri pa za posebno razpravo posameznih paragrafov, katerih eni so se razpravljali po tri in celo štiri ure. Ali ni toraj velika predrznost, ako možje, katerim se je prej šolsko postavo tolikanj mudilo, sedanji večini očitajo naglico in površnost?

Pa tudi v agitaciji, ki so jo med svojimi volilci pričeli zoper novo šolsko postavo, razodevajo enako predrznost. Iz Štajarskega se nam naznanja, da so tamošnji občini-

ski in okrajni zastopi dobivali pisma, na katerih je zunaj stalo zapisano, da so službena pisma okrajnega zastopa v F., ki so bila pa oddana na Dunaji s poštnim pečatom „Abgeordnetenhaus“. V teh službenih (!) pismih baje niso stale okrajno-zastopne zadeve, ampak se je prejemnikom le naročalo, naj kupejo in snujejo peticije zoper nove šolske postave. Ali so se ta službena pisma razpošiljala in razvaževala po c. k. poštah tudi brez mark, tedaj brezplačno, v nam došlem naznanilu ni bilo naravnost povedano, prav bi pa bilo, ko bi se tudi to natančno zvedelo, ker c. k. višjemu poštnemu opravištvu pač ne more biti vse eno, ako bi si kdo drznil privatna pisma, ali pa še celo zoper vlado in njene namene obrnjene pozive brezplačno razpošiljati po c. k. poštah! Pa tudi konservativna in narodna stranka na Štajarskem rok križem ne drži in v resolucijah izreka svojo zadovoljnost z novimi šolskimi postavami, kakor se je zgodilo te dni pri shodu v Soštanju, ob enem pa snuje peticije do državnega zbora, da naj pritrdi od gospodske zbornice sklenjeni šolski postavi.

Na Kranjskem imamo sicer že čletno šolstvo, po katerem že toliko let tako željno hrepeni kmečko prebivalstvo nemških dežel; ta prememba šolske postave nas toraj ne zadeva, vendar so pa nekatere druge določbe nove šolske postave, zlasti glede vere učiteljev, v načelu svojem tolike važnosti, da ne bi bilo odveč, ko bi se tudi pri nas oglasilo prebivalstvo, ter v peticijah do državnega zbora izreklo svoje soglasje z namera-

vanimi premembami, kjer je zaradi kratkega časa to še mogoče. Slišimo namreč, da se 9. aprila v državnem zboru že prične obravnavati šolske postave.

Posebno živahna agitacija zoper šolsko postavo se je pričela na Češkem, in sicer ne samo med nemškim, ampak tudi med českim prebivalstvom. Mladočeska stranka misli, da bi zatemnel svet njenega liberalizma, ako bi bila za nasvetovane šolske postave, ter na vso moč svojim poslancem prigovarja, da ne smejo glasovati za šolsko postavo. Nekateri med njimi menda res hočejo ravnati po želji mladočeskih vrtoglavcev, in profesor Tilšer je svojim volilem boje rekel, da ne bode samo glasoval, ampak tudi govoril zoper novo šolsko postavo. Vendar pa utegne Tilšer ostati osamljen med českimi poslanci. Nekateri med njimi, ki se tudi prištevajo k mladočeski stranki, so previdnejši ter so spoznali, da tudi českemu ljudstvu v nekaterih krajih ne bode na škodo, ako bodo njih otroci namesto 8, samo 6 let v šolo hodili. Ravnali bodo toraj v soglasju z drugimi svojimi tovariši ter po sklepu českega kluba glasovali za šolsko postavo. Da česki poslanci glasovaje za nasvetovane premembe ravnajo v soglasju s svojimi politično zreli narodnjaki, pokazalo se je te dni v českem klubu v Pragu, kjer je dr. Rieger govoril o novi šolski postavi. Glavne misli tega govora, ki ga objavlja „Politik“ se popolnoma vjemajo s tem, kar smo tudi mi v prvih dveh člankih pisali o novi šolski postavi, in dr. Rieger naravnost priznava, da je treba iz političnih vzrokov glasovati za šolsko postavo, ker bi se sicer dosedanja večina razrušila.

Listek.

Iz spomeniške knjige poljskega učitelja.

Spisal H. Sienkiewicz.

Konečno je izgubil vso vero v sebe, ves zaup v svoje lastne moči; došel je k prepričanju, da je ves trud in vse delo zastonj, da se nikdar ne privadi priglasu, in se mora slabo učiti, ter si le predstavljati, kaj poreče k temu mama, kakošnja bolest bo to za njo, kako ji to zamore spodkopati njeno slabo zdravje. Župnik v Zalesju, ki mu je včas pisal, človek dosti naklonjen a nerazsoden, končaval je vsak list z besedami: „Mihec naj sedaj pomni, da ne le veselje, temveč tudi zdravje matere je odvisno od njegovih napredkov v nauku in moralnosti.“ — Pomnil je, pomnil še preveč, kajti v sanjah je ponavljal besede „mama! mama!“ kakor bi jo prosil za odpuščenje.

Od dné do dné je dobival slabše rede. V tem pa se je urno bližal Božič in o spriževalu se ni bilo mamiti. Pisal sem gospej

Mariji, hoteč jo na to pripraviti. Povedal sem odkrito in določno, da dete je slabo in onemoglo, in da vkljub vsi svoji marljivosti si ne vé pomoči, ter da bo po praznikih najbrže potreba vzeti ga iz šole, imeti ga doma inškrbeti pred vsem za njegovo zdravje. Dasi tudi sem iz odgovora spoznal, da je bila ranjena njena materina ljubezen, je odpisala vendar kot razumna žena in ljubeča mati. Miheu nisem povedal ničesa o tem listu in o nakani, da bo vzet iz šole; kajti bal sem se ga razčiliti z vsakim močnejšim občutljajem, ter mu rekel le toliko, da mati vé, da se on trudi in da zapopade njegov neuspeh. Povzročilo mu je to očitno olajšavo, ker izjokal se je dolgo in srčno, kar že davno ni zamogel. Med jokom je ponavljal: „o koliko žalosti napravljam mamici!“ Vendar pri misli, da pojde kmalo ven, da ugleda zopet mamo in malo Lolo, Zalesje in župnika Mašinskega, nasmehnil se je v solzah. Tudi meni se je že tožilo za Zalesjem, ker zares že nisem zamogel zreti dalje na dečkovo stanje. Tam je čakalo nanj srce ma-

mice, prijaznost ljudi, mir in pokoj. Tam je imela véda zanj svoj obraz prijazen, nikakor ne tuj ali oduren; tam je bil mu ves zrak, ki so ga otročje njegove prsi dihati zamogle, čist in domač.

Pogledoval sem toraj na té praznike kot na njegovo osvobojenje in na prste sem se števal trenutke, ki so nas še od njih ločili, pa donašali Miheu vedno nove in nove muke. Dozdevalo se je, da se je zarotilo vse proti njemu. K „čedalje večji“ privajenosti naučnemu jeziku, bilo je v kazano, da ne smejo deteta med seboj rabiti družega jezika. Mihec se je enkrat spozabil in bil zató kot dijak, v spodtikljej drugim, zopet javno grajan. Bilo je to že prisno pred prazniki, kar je imelo še večji pomen. Kako je častiželjni in občutljivi fanté to prenesel — je nemogoče popisati, kako zmešnjavo je zamoglo to provzročiti v njegovi duši! Gnjetlo se je vse v njega otročjih prsih, a namesto svetlobe videl je pred seboj — mrak. Gugal se je kakor klas o vetru. Naposled je zadobilo 11letnega fanta obličje izraz povsem tragičen; izgleda

Kot politikarji pa, ki morajo prevdarjati in vse okoliščine pred očmi imeti, rekel je Rieger, morali smo pretresati, kaj bi imelo za naše narodne koristi večjo škodo, ali razrušenje desnice, s katero bi padlo tudi ministerstvo, ali pa sprejem nove šolske postave in sicer ravno takošne, kakoršna je bila sklenjena od gosposke zbornice, ker za letos ni bilo misliti na kako spremembo sploh, zlasti pa ne na kako spremembo v avtonomističnem smislu. V klubu so bila v tem oziru različna mnenja, ali po dolgih in temeljitih razpravah in po prevdanku vseh okoliščin prišla je ogromna klubova večina do prepričanja, da nam jako resni politični vzroki i koristi našega naroda nakladajo dolžnost, glasovati za šolsko postavo... Pravim in pravičnim Nemcem, ki jih z nami veže pravo avstrijsko mišljenje, moramo pokazati, da jim hočemo ostati odkritosrčni zavezniki, da jih hočemo podpirati v vseh rečeh, ki so pa za njih obstanek in za njihovo ljudstvo silno potrebne, in da jim hočemo ostati zvesti za vezniki, ako bi morali zaradi tega tudi kaj žrtvovati. Težko bi tem kmečkim poslancem dopovedali, da je nam nemogoče glasovati za to, kar se njim največja sreča za njih rojake dozdeva, in kar bode po njih misli dobro došlo tudi našemu narodu. In kako bi mogli ugovarjati njihovemu očitjanju, da oni glasujejo za gališko in česko poprečno železnico, ki državo stane milijone goldinarjev, ako bi se mi obotavljali glasovati za reč, ki državo ne krajcarja ne stane, je pa za nje velika dobrotu? Ali bi to nemških prebivalcev plininskih dežel ne potrdilo v misli, da so Čehi in Poljaki njih sovražniki, kakor jim nemški prenapeteži v enomer trobijo?... Levičarjem, ki se smatrajo za edine zastopnike nemškega prebivalstva, smemo zdaj po vsej pravici in z dobro vestjo reči, da so na naši strani zastopani vsi avstrijski narodi, in da tudi poslanci čisto nemških in dobro nemških krajev z nami držé. Dokler cesar in vlada vesta, da umemo z združevanjem vseh narodnih življenj pospeševati njih skupno delovanje za avstrijsko idejo, je to dobro in še veliko važnejšega političnega pomena, kakor ohranitev ministerstva... So pa za to še drugi politični vzroki, izmed katerih le ome-

je, kakor bi neprestano v grlu dušil plak in le s silo hotel zadrževati ihtenje. Časih so zrlé njegove oči takó, kakor ptiček, ki ga mučijo; potem ga je prevzela nekaka neobičajna zamišljenost in zaspalost; njegovo gibanje postalo je nekako brez vedenja in glas čudno lagan. Postal je nenavadno tih, miren, in mehanično poslušen. Ko sem mu rekel, da je čas na sprehod, ni se branil kakor poprej, marveč vzel je svojo kapico in šel molče za menoj. Bilo bi me to močno pomirilo, ko bi to bila le prosta malomarnost, toda opazil sem, da se je krila za njo obupna, bolestna resignacija. Posedal je pri nalogah, učil se jih kakor poprej, pa več le iz navade. Videti je bilo, da ponavljajoč mehanično skladnje, mislil je o nečem povsem drugem, ali bolje, da ni mislil na nič. Enkrat, ko sem ga vprašal, če je že vse dodelal, rekel mi je s počasnim glasom: „Mislim, gospod, da je to nepotrebno.“ Bal sem se zmeniti se pred njim o materi, da ne bi še prenapolnil ta kelih bridkosti, iz katerega so pile njegove detinje ustnice.

(Dalje prih.)

njam, da se nam bode, ako ohranimo avtonomistično večino, morda vendar le posrečilo deželnim zborom v šolskih zadevah vrniti samosvojnost, katero jim vstava sama daje, za katero pa jih je centralistična večina opeharila.“

Poslednje bi bilo prav za prav po mislih večine državnega zbora. Šolstvo naj si vrnava dežele same po svojih posebnih razmerah in potrebah. To načelo so zagovarjali vrli Tirolci, ki so se odločno upirali sedanjim šolskim postavam, katerih veljavo njih deželni zbor še do sedaj ni pripoznal. To načelo so pri vsaki priliki povdarjali Galičani, in to načelo je tudi večina šolskega odseka proglasila za edino pravo in postavno ter v posebni resoluciji vladi naročila, naj prej ko mogoče osnuje novo šolsko postavo, ki bode obsegala samo načela, vse drugo pa prepustila določbam deželnih zborov. In da bi se reč predolgo ne zavlekla, ali pa celo zaspala, naročil je česki klub posebnemu odseku, naj osnuje tak postaven načrt, ki bi kot predlog desnice prišel v državnem zboru v obravnavo.

Mladočehi toraj prav nobenega vzroka nimajo rogoviliti zoper novo šolsko postavo, in modro in politično je ravnal praški česki klub, ki je pritrtil Riegerjevimi besedami ter v posebni resoluciji českim poslancem priporočil, naj imajo gledé šolske postave složenost desnice državnega zbora pred očmi. Trezni politikarji sprevidijo, da bi se za slovanske narode zopet pričela doba starega mučenja in preganjanja, ako bi nemški liberalci vnovič zadobili večino v državnem zboru, zato vso svojo skrb obračajo na hranitev in vtrditev avtonomistične stranke. Mladočehom pa za sedanje večino ni prav nič mar, in eden njih voditeljev je v neki družbi celo trdil, da bi bilo za Čehé bolje v nasprotovanju ali opoziciji, kakor se tudi losos bolje počuti, kadar plava proti vodi. Tega pa g. Gregr ni povedal, da dereča voda dostikrat tako ribo potegne seboj ter jo z vso silo vrže čez pečovje, kjer žalostno pogine. Sam naj se trudi in tare v opoziciji, ako mu je vedni boj tolikanj drag in priljubljen, jako predržno in škodljivo pa bi bilo celi narod brez potrebe goniti v tak boj in ga samo zaradi tega zopet vpreči v nemško-liberalni jarem, da bi nekteri mladočeski sanjači videli in občudovali njegovo jakost in vstrajnost.

Govor grofa Riharda Belcredija pri splošni debati o šolski noveli v gosposki zbornici

(Dalje.)

Pristopim tedaj k drugemu predmetu, to je prirodoslovje. Kaj najdemo tam? Precej od začetka se govori o sprijemnosti, soodržnosti, skupnosti, o molekularnih silah. Prosim, gospoda moja, koliko truda, koliko časa se potrebuje, da si selski otrok to zapomni, da se le teh besed nauči, in ko jih zna, kaj mu to koristi? No, prav nič, to so besede, katerih se morajo naučiti v srednjih šolah, ker srednje šole pripravljajo za više šole, in tam se še le te besede vednostno razlagajo. V ti poučni knjigi se nahajajo zmirom posamezni izgledi in potem pride postava „pravilo“. Ta „postava“ je tiskana z razpetimi črkami, tedaj ima se učiti na pamet. Tako n. p. se tam bere: Dolga brv, se prej prelomi, kakor kratka, enako dolga in debela. To bi bilo razumljivo. A precej zatim pride „postava“. Relativna trdnost stoji v pravem razmerju k debelosti in k kvadratu na viso-

kost a v nasprotnem razmerju k dolgosti. (Veselo na desni). Prašam tedaj, kako more to otrok razumeti? Izgled bi bil razumljiv, a „pravila“ ne more razumeti; vednostno je sicer resnično, a to ni za ljudsko šolo. Včeraj sem v zelo liberalnem šolskem listu bral žaloben klic, da v gimnazijo prenašajo višo šolo; a to je ravno tisti vzor o načinu, ki gospodari po vsem našem šolstvu; v ljudsko šolo so prenesli srednjo šolo in tudi nekaj više šole. (Prav dobro! na desni).

Prestopim sedaj naprej k predmetu, k zemljepisstvu. Ko sem govoril leta 1881 o tej stvari, mislil sem, zemljepisstvo ni pravo ime, mora se reči, zemljepis, in ta more biti opisovalen, ker prirodoslovskega zemljepisja ne bomo otrok učili. No, gospoda moja, imel sem sedaj knjigo v rokah; res je zemljepisstvo, je prirodoslovski zemljepis, da celo narodopis. Zemljepisstvo, kakor se sedaj v njem poučuje na posameznih vseučiliščih, ker ta veda je še tako nova, da je le po nekod, razpade v svetovni del, ki obsega zvezdoslovje, v zemljepisstvu, ki govori o suhi zemlji, v meteorološki, ki govori o morju in o ozračju, v organiški, ki govori o razširjenji živali in zeli, in v ljudopisni, ki govori o človeku. Vse to se nahaja v poučni knjigi; se ve da le v jedru. Le organskega dela ni, namesto tega pa je opisovalni. Ne morem spuščati se v podrobnosti, a posebno zanimive so, in kažejo, kaj vse zahtevajo od otroka in te bukve uže dle časa rabijo. Tako n. p. najdete v tem zemljepisu vso solučno sestavo, ekliptiko, zverski krog, stanje zemeljske osi na ekliptiki, da kót 66½ stopinj morajo si otroci zapomniti.

Tam najdete opis suhe zemlje, potem morja po vseh vednostnih pravilih, se ve ob kratkem, potem prestopijo pri zemljepisstvu k človeku, našteva se pet pasem, ki še vednostno niso gotove, pa tega ne razpravljam dalje; prestopi se potem k opisovalnemu zemljepisu; tukaj se ve, je Avstrija na prvem mestu in za mineralnimi vodami pride precej na vrsto vstavoznanstvo (smeh na desni), tudi osnovne postave se nahajajo notri. (Dalje prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani 2. aprila.

Avstrijske dežele.

Državni zakonik razglša obrtniško novelo 1né 15. marca. S tem se je morda vstreglo večemu delu obrtnikov. Novela postane veljavna m. oktobra, takrat se bode pokazalo, koliko se ceni spričalo sposobnosti, ali se bodo potrdile odvezne zadruge? Med tem časom se nadejamo dotičnih ukazov in navodov za izpeljavo potrebnih, ker vlada uže sedaj razglša postavo, sme se pričakovati, da bodo izpeljavne določbe v kratkem razglšane.

Nadomestilna volitev za Kaminskega je bila 29. p. m. Izvoljen je profesor na vseučilišču dr. Leon Bilinski. Dobil je v Stanislavu 688, njemu nasprotni rusinski kandidat Zajačovski le 29 glasov. — Za Volskega bode volitev v Levovu 3. aprila. Glasovi so za Romanoviča, vrednika Krakovske Nove reforme in Zaharijeviča, profesorja na Lvovski tehniki.

Z Budapešte 31. marcija. V spodnji zbornici je govoril predsednik Pechy, v gorenji pa predsednikovi namestnik Szögyenyi v spomin Majlathu. Obžalovanje so v zapisniku izrazili, pogreba se hočejo udje sku-

pno vdeležiti, a sedmerico poslati v Zavar, kjer boče Majlath pokopan, da izrazi obitelji sočutje. Gorenja zbornica bode žalovala mesec dni.

O smrti Majlathovi govori sedaj ves svet, časopisi vedo povedati, da je bil to plemenit gospod v pravem pomenu te besede, neomajljiv in pravičen sodnik, pošten katolik, ki je bil z vso dušo vdan Bogu in kralju. Na površji političkega življenja se je prikazal, kedar so se pripravljale važne premembe tako n. pr. l. 1860, ko je svetoval, naj se država postavi na podlago zgodovinskega prava.

On je vedel, da tista prava niso nasprotna ne dinastiji, niti koristi posameznih kronovin. — Veliko hudih bojev je bilo treba, preden je bilo 8. junija 1867 Njih Veličanstvo venčano s krono sv. Štefana. Jurij pl. Majlath je bil od l. 1861 tavana. In od l. 1865 dvorni kancelar. On in baron Pavel Sennyey pridobila sta si tačas naj lepše zasluge za domovino in kralja. Ko je bila pogodba storjena, sta oba odstopila. Drugi so želi, kar sta ta dva sejala. — Jurij pl. Majlath je bil prvi sodec, kar je bil tudi njegov oče do l. 1848. Svitli cesar je Majlathu vse zaupal, večkrat ga vprašal za svet, in ga poslušal v najbolj zapletenih stvarih. — Veliko je zgubil prestol, veliko zgubila domovina, a tudi katoliki ogrski žalujejo po vrlem in stanovitem branitelju in vodji. Ravno kar je minulo štirinajst dni, ko je govoril v zborovanji Šent-Štefanskega društva tako goreče, da ga je vse verno in zvesto poslušalo. — In sedaj so obmolknila zgovorna usta, nehala je biti srce, ki je bilo toliko udano Bogu, kralju in domovini!

Katoliško politično društvo za kraljevino Česko je zborovalo velikonočni ponedeljek 25. p. m. Predsedoval je grof Karol Schönborn. Navzočni so bili predsednikov namestovalec knez Jurij Lobkovic, knez Karol Schwarzenberg, princ Ferd. Lobkovic, grofa Hugo in Karol Nostic, grof Zdenko Thun. Poročilo pravi, da hoče društvo v tem času, ko političke strasti vznemirjajo narode, neomajljiva pravila pravice in resnice zagovarjati, da se misli pojasne. Društvo je imelo večkrat občno zborovanje, v katerih je bil razgovor o važnih vprašanjih, ki so sedaj na dnevnem redu. Predsednik se je spominjal ranjega škofa Valeriana Irsika, ki je bil vnet prijatelj društvu, ter ga vrlo podpiral.

Poročila in račun sta bila odobrena. V odboru je s predsednikom 9 udov in 5 namestnikov, predsednik je bil zopet voljen grof Schönborn. Govoril je potem profesor Böhme o „krščanstvu in narodnosti“, za njim pa knez Jurij Lobkovic o „šolski noveli.“ On pravi med drugim, da so prenapredbe ne bistvene, tu in tam le v stilistiki. Sploh se da reči, da novela meri na to, da bi šolstvo bilo cenejše in bolj praktično vrejeno, potem so prenapredbe, ki se tičejo nastopivših učiteljev in učiteljev samih. V obče prenapredbe ne zadostujejo, a škodljive niso. Potem pa govori o stališču, na katerem so česki poslanci proti ti postavi. To pa se bistveno s tem zлага, kar je gevoril dr. Rieger v českem klubu. Poslanci bodo glasovali za novelo, da se ne razdere desnica; ako namreč nastane razkol pri sedanjí večini, so v nevarnosti veliko važnejše stvari, kakor jih sploh ta novela more dati. Novela se mora sprejeti, ko bi tudi drugega ne imela v sebi, nego samo nekatere provizorne prenapredbe. Govornik potem pripoveduje, kako je na-

stala novela, on pravi, da nobena vlada v Avstriji ne more ostati na krmilu, ako nima za sabo vsaj nekaj Nemcev. Vprašanje je eminentno politične važnosti, zato se levičarji toliko vztrajno brani zoper novelo. Zakaj se levičarji brani, se lahko razume, a zakaj nekateri Čehi delajo zoper to novelo, to se teže da razumeti. — Kdor tako ravna, ne razume stvarne (realne) politike, ali hoče ves narod izdati neprijatelju.

Vnanje države.

Iz Belgrada. Arhimandrit Teodozij Mraović je bil zvoljen za metropolita. Ruski polkovnik Despotavice, ki je agitiral za bivšega metropolita Mihaela je zapustil Belgrad — na prošnjo policije.

Francosko. Sedaj je bilo že 1960 župnikov kaznovanih, ker so se branili v šole vpeljati bržkone šolske bukve Pavla Bert in Compare, katere so v prepoved „Index“ dejane. Najviša učilna oblast je priporočala te bukve rekoč, da imajo najčistejšo mravno — ker v njih ne stoji nič o Bogu in kaki veri — in so tedaj popolnoma sposobne vzgojevati anarhiste in nihiliste. Vlada je plačo odtegnila tem duhovnom, a ti še kratko malo niso vsi, dosihmal so poročali le nekateri prefekti (načelniki okrajev) po vsem Francoskem se pripravljajo preganjati duhovnike, ali morda mislijo denar, ki ga tu privarujejo, obrniti za državne šole. — Gambetovski listi to tudi povedo, vsaj je ministerski predsednik poslancem mizarjev rekel, da hoče nekaj denarja iz blagajne v to obrniti, da se napravi po šolah orodje, ki ga primanjkuje, to bode zneslo nekake 2 milijona. Ta državni komunizem, da se namreč enim jemlje, drugim pa daje, ne dopada v deželi, ne ugaja ne cerkveno mislečim, niti tem, ki so za prosto trgovino. Ti poslednji pravijo, ako država sega vmes, da bi ljudem dala zaslužek, bega se s tem prava cena pridelka in blaga. Svoobodni trgovci hočejo, da se ne zgodi ničesa, da se stvar sama sebi prepusti, a Gambetovci hočejo delavcem pomagati z cerkvenim premoženjem.

Iz Pariza 31. marca. V četrtek večer se je razpočil dinamit v Belair-u blizo Montceau-les-Minnes pred hišo, kjer stanuje vodja delavcev Calmus. Dobil je ta pred nekaterimi dnevi žugalno pismo od izvršilnega odseka, v katerem so mu s smertjo pretili. Vse šipe v pritličji so raztrupljene, in stene znotraj razrušene. Obitelj je bila v 1. nadstropji, ni se zgodilo nikomur nič žalega.

Angležem se lase ježijo. Angleško je bilo v prejšnjih časih zavetišče političkih begunov iz vseh krajev Evrope; sedaj pa, ko imajo Angleži v domači hiši toliko nadležnosti s političkimi rovarji, hočejo dotično postaviti prenaprediti, da bi tudi druge države ne dajale potuhe političkim morilec, kajti ubežni Irci se podajajo na Francosko, Španjsko in v severne države Amerikanske, da jih ne doseže policija.

„Agence Havas“ zve iz Carigrada, da je sultan imenoval kneza Miriditov (iz Albanije) Rib-Doba, po veri katolika za gubernatorja na Libanu, in Porta je baje to naznaila zastopnikom vlad. Isti list tudi ve povedati, iz Škadra (Skutari), da so Črnogorci umorili več oseb iz osvete, da je bil umorjen Stepan Vrbic, in tako umorov in maščevanja ne bode ne konca ne kraja, prvi so umorili Črnogorci prišedši preko Skadarskega jezera dva Albanca in s tem se je začela resnična moritev, in ker žrtva terja žrtvo, res nihče ne ve, kako se bodo pomirili.

Izvirni dopisi.

Iz Št. Jurja pri Šmariji. Mnogokrat se domači umetniki po naših časopisih omenjajo in njihove dela preračunajo; — naj bo toraj tudi meni dovoljeno, — ker se nihče drugi ne oglasi, — da v „Slovenca“ z malo vrsticami obrnem pozornost cerkvenih predstojništev na dela že sploh znanega, občeslanega g. Franceta Goršiča, umetnika orgelj! —

Pri nas do sedaj nismo imeli orgelj, — pa potreba jih napraviti se je čedalje bolj čutila; kratko: do prav majhne izjeme so jih želeli vsi farmani. Toraj se obrnemo do imenovanega g. orgljarca. Hitro se pogodimo — in sedaj imamo že orglje z 10 spremeni. Orglje stanejo samo 1100 gl.

Nepotrebno se mi zdi g. Goršičeva dela hvaliti, ker se povsod same hvalijo, kajti št. 39, — ktera stoji na orgljah, spričuje, da so te orglje njegovo 39to novo delo. Kdor ima pri tacihi ogromnih delih v tako kratkem času toliko število, že sme ponosen biti, posebno če se popravila starih orgelj, ktera dostikrat več dela in truda zahtevajo kot nove, v poštev ne jemljejo! — Pa ne le samo število, ampak tudi to priporoča njega, da so z njegovim delom povsod prav zadovoljni. Kar notranjo in vnanjo vrednost, natančnost in spretnost naših orgelj zadeva, je po vsem hvale vredna, glasi so jako prijetni (posameznih spremenov ne bom tukaj našteval, kdor jih želi videti, naj jih pa pride gledat) zunanja oblika je prav lepa, da si ne moremo boljše želeli na tako tesnem prostoru; mehanika je prav spretno in praktično izpeljana.

Kar je pa cerkvenim predstojništvom gotovo posebno povsod po godu je pa to, da omenjeni g. mojster izvršuje dela točno in celotno, ne le samo o pogojenem času — temveč dostikrat, če je le moč, še poprej. Pri nas so bile vsaj orglje skoraj tri mesece poprej v cerkvi, kakor je bilo v pogodbi! — Kolika težava je mnogokrat za g. župnika in ljudi z nekaterimi stavci, ki po pol leta, ali pa še več, v enem kraju s svojimi ljudmi dela in dela „kakor Noe barko“, ker si, ali sam, ali pa njegovi pomagači dosti prostih dni naredé — to farmanov malo ne stane. Vse to pa se o g. Goršiču ne more in ne sme reči: kajti še ne prav v 10 dneh so bile orglje postavljene in uglašene samo z enim pomočnikom, v kljub temu, da je še mraz meseca svečana delo nekoliko zadrževal in da se je še celó g. mojster po nekem neljubem naključju nevarno na nogi poškodoval.

Želim da bi te izjave, ktere so premisleka vredne, tudi pri gg. župnikih in družih, kteri so v enakih razmerah, da imajo napravljati nove orglje ali stare popravljati, dober vtis naredile in da bi se bolj držali „firme“, ktera je sploh kot dobra znana. Res bi morda kdo vtegnil ugovarjati, da si upa take orglje ceneje postaviti — ali na to se pač pri orgljah ne more in ne sme gledati, če kak goldinarček več stanejo; kakor je, cena, tako je pa delo!

Te vrstice sem napisal iz lastnega prepričanja in hvaležnosti, želeč mojstru obilno dela, do ktere ga ima veselje in drugim pa, kteri ga potrebujejo, vevrednega strokovnjaka.

Domače novice.

V Ljubljani 3. aprila.

(Kandidati za I. razred) priporočani so bili v nedeljo 1. t. m. in kot kandidatje določeni: G. Kolman, trgovec in hišni posestnik, g. Murnik, tajnik kupčijske zbornice, g. Pakič, trgovec in hišni posestnik, pa g. Franc Ravnikar, deželni denarničar in hišni posestnik. Mestne volitve se bodo vršile 16., 17. in 19. t. m.

(Prvi redni občni zbor društva „Narodni dom.“) (Konec.) Posamesni nasveti. Drd. Kotnik stavi predlog, naj se deleži znižajo na 100 gld. in vsak delež razdeli na dva dela. — Dalje da se sedanji načrt amortizacije s 47 letno dobo amortizacije premeni v amortizacijo na 30 let, g. K. je izdelal popolni načrt, po katerem bi bila amortizacija za veliko tisoč cenejša. O teh predlogih prične se debata, katere se vdeležijo posebno gg.: dr. Bleiweis, Svetec, Murnik, Hribar. Oba predloga sta bila izročena novemu upravnemu odboru v posvetovanje in pretres, da se poroča o njiju izrednemu občnemu zboru. Drugi predlogi, katere je stavil drd. Kotnik niso našli potrebne podpore. Predsednik potem zakluči zbor, ki je trajal 2 uri.

(Veliki svečnik) za velikonočno svečo je vtila Samasova livarna za mestno farno cerkev sv. Jakoba v Ljubljani. Delo mojstra hvali. Stane 220 gl. Komur je prilično, naj si gre ogledat krasno delo.

(„Narod“) poroča, da je opravišтво „Phoenix“ na slov. pismo odgovorilo: „Unverständlich, ersuchen um ein deutsch abgefasstes Schreiben. Da meni to piše, bi mu takoj odgovoril „verständlich“ z odstopom. Še tega se nam manjka, da zraven drugih nepotrebnih tlačiteljev bode še zavarovalna banka zapovedovala.

(Ljubljansko gledišče) bode od zunaj in znotraj za prihod cesarjev prenovljeno.

(Tekavčič Karol), ravnatelj posilne delalnice je 29. p. m. umrl. Bil je pokojni vrl narodnjak. Naj v miru počiva!

Razne reči.

— Iz Smlednika se nam piše: 29. t. m. so bile pri nas volitve občinskega starešinstva. Županom bil je izvoljen g. Anton Burger posestnik v Hrašah. Svetovalci: pl. g. baron Henrik Lazarini, graščak v Št. Walburgi, Josip Keržič, posestnik v Trbojah, Janez Aljaž, posestnik na Torovem, Šimen Knific, posestnik v Dragočajni in Anton Pavlin posestnik v Smledniku. Od okrajnega glavarstva bil je odposlan g. tajnik Valland, ki je volitve z veliko spretnostjo vodil.

— V Celovcu so bili zbrani 29., 30. in 31. m. m. starinoslovci (konservatorji), gospodje, ki se trudijo za ohranitev starih zgodovinskih spominkov. Sešlo se je nad 30 gospodov. Predsednik pl. Helfert zaradi bolehnosti ni bil navzoč, izvolili so deželnega predsednika pl. Schmidt — Zabierovega, ki je zbor pozdravil v imenu vlade, za častnega predsednika. Govorili so: dr. Schönherr iz Insubruka, naj se vpelje starinoslovje v bogoslovne šole, profesor Berger iz Solnograda za ohranitev starih nagrobnih kamnov, kustos Dežman iz Ljubljane, kako da se bogočastje iz paganskih in krščanskih časov nahaja na istem kraju, in profesor Gnaus iz Gradca o ohranitvi starih cerkvenih podob. Stavili so resolucije tem govorom primerne. Popoldne so pogledali muzej in Rudolfinum. Zvečer je bil obed pri deželnem predsedniku.

— Predor čez goro Arl. „Tiroler Bote“ ve povedati, da delo v predoru pri Laugen dobro napreduje, tako da mislijo, že jesen mesca novembra goro prebiti. Progo Insubruk-Landek bodo odprli že 1. julija za medčasno vožnjo. Most čez „Oetzthaler-Ache“ je bil dodelan že mesca februarja, in sedaj dobro služi za prevoz materiala.

— Grof Majlath je bil pokopan v saboto 31. t. m. ob 4. popoldne, oziroma odpeljan v družinsko rakev v Zavar. Gospa, hči in dva sinova so prišli v četrtek ob 7. iz Dunaja in šli v spalnico ranjkega, kjer je bil na mrtvaškem odru. Majlath je bil v 67. letu, a starost se mu ni poznala; telo in duh sta bila čvrsta. Iz Dunaja je prišel še le velikonočni ponedeljek. Najstarejši sin je župan Ostrogonske županije, drugi je lajtnant pri huzarjih, tretji je še v mladostnih letih.

— Nesreča na železnici tudi za Ameriko velika, ker vendar se za nesreče ne zmenijo toliko, se je prigodila na železnici pri Cincinnati. Udala se je šina pri tiru, in ves vlak se je prekucnil po 50' visokem nasipu. Mašina se je popolnoma v tla zarila, da je samo dimnik iz zemlje gledal, mrtvih je baje 88 ljudi a 66 ranjenih.

— V mestu Urbino na Laškem so praznovali 28. t. m. 400letnico rojstvenega dne prvaka slikarjev, Rafaela Sanzio. Slavnosten govor je imel bivši ministrski predsednik Minghetti. — V Rimu je šel slavnosten sprevod iz Kapitola v Panteon, kjer je rakev Rafaelova. V sprevodu so bili: mestna gosposka Rima in Urbino, zastopniki umetnijskih zavodov iz Rima, Laškega in Francoskega. Mestni poglavar iz Rima je položil venec na rakev Viktorja Emanuela in potem je razgrnil vpričo ministra Baccelija in Baccarinija na rakvi Rafaela njegovo dopršno podobo, kamor so položili več krasnih vencev.

— Pravda zoper socialiste. (Dalje.)

Zanimivo pa je bilo slišati izpoved zatočenega Jožefa Peukert. Ta je bil med delavci odličnjak. Njegov oče je bil tovarničar, učil se je mnogo, potoval dle časa po Nemškem, Francoskem, Španjskem in Angleškem. Iz Francoskega so ga iztirali z ozirom na varnost ljudovlade. Socialno-prekucijska stranka je njega najela, v nekakem oziru je tudi za tajne zveze. Odločno pa taji, da je kaj vedel o napadu na Merstallingerja; on bi bil to dejanje zavrgel, ko bi bil kaj slišal o njem.

Ko so bili zaslišani vsi zatoženi, prišlo so na vrsto priče. Zaslišan je bil prvi Merstallinger, ki je povedal, kako je bil napaden, sicer je bilo videti, da mu je vsled napada in omamljenja nekoliko spomin opešal, ker zatožena sta bolj na drobno vedla povedati o napadu, kakor napadeni sam. Napaden je bil nekaj čez poldne, ob 1. uri so prišli ljudje v njegov stanovanje, in še le ob polpetih se je M. toliko zavedel, da je v hiši. — Stiegler, ki je pripeljal hudodelca k Merstallingerju, je med tem časom konja napajal, tedaj ni vedel, kaj se je godilo pri M. — Zdravniki se zlagajo s tem, da bi bil Merstallinger umrl, ko bi še pol ure ne bilo pomoči.

Ko je bil rop izvršen, peljala sta se hudodelca nazaj in dala sta vozniku 10 gld.; a ta jima je petak nazaj dal. Gruby, zdraviloslovec 3. leta je predaval prirodoslovje pri delavcih, taji, da bi bil porazumljen s

socialisti, tudi taji, da bi bil iz društvene knjižarne vzel kake bukve.

14. marca so brali pred sodbo spričala, katere je policija dala tem anarhistom, tu so segali v besedo od jedne strani predsednik, od druge strani pa zatoženci in njih zagovorniki. Ko policija govori v socialističnem mnenji posameznih, pravijo zagovorniki, mnenje ni pod policijskim nadzorništvom; zoper druge trditve policije protestujejo zoper zatoženi; zoper očitane, da se bere „Freiheit“, govore zoper zagovorniki, da Freiheit izhaja pod kuvertom, da policija ne more in ne sme vedeti, kdo list bere, kdo ga prejema. Predsednik kratko malo ne ostaja nikomu na dolgu.

Zaslišan je bil Karol Lenk, sin zatožene Lenka. Pravnerad pove, da mu je Engel rekel, da nameravajo krasti, potem je on pisal Merstallingerju pismo, da bi ga bili nakurili zoper hišnjo, hoteli so jo namreč stran spraviti, da bi M. samega lože napadli, a hišnje po naključju takrat ni bilo.

Potem je sodnija ukazala prebrati vstajniške tiskovine, ki so jih najdlji pri zatoženih. Zadržaj je, naj se nabirajo doneski za vstajniški komite, napada se srednji (meščanski) stan, obstoječe pravo in npravstvo, ob kratkem vse družinske naprave: ti spisi obsegajo veroizpovedanje kervave vstaje. Med drugim omenimo nekega Glanka v Londonskem „Communistu“, ta razlaga premoženje po Proudhon-u, ki je rekel: „premoženje t. j. tatvina“ in nagovarja ne vstrašiti se ničesa, da se ljudstvo draži. Londonski „Socialist“ pa govori, da je bil delavec obsojen zaradi veleizdaje na 12 let težke ječe, ter pravi, da si hoče sodnike in porotnike dobro zapomniti. (Dalje prih.)

Dunajska borza

31. marca.

Papirna renta za 100 gl.	78 gl 65 kr.
Srebrna „ „ „ „	78 „ 75 „
Zlata „ „ „ „	98 „ 70 „
Državno posojilo l. 1864	168 „ 25 „
Kreditne srečke (za 100 gl.)	170 „ 50 „
Ljubljansko posojilo	23 „ 66 „
Ces. cekini	5 „ 65 „
Francoski za 20 fr.	9 „ 47 „
Nemška marka	58 „ 50 „

Umrli so:

28. marca. Jože Roter, čevljar, 58 let, kolodv. ulice št. 6., spridenje jeter. — Janez Skalar, doinar, 80 let, Kravja dolina 11, naduha.

29. marca. Andrej Mihelič, 4 mesce, Florjanske ulice 22, božjast. — Karol Tekavčič, oskrbnik v delavnišnici 54 let, Poljanski nasip št. 50, bromota hrbitišča. — Urša Pristig, 48 let, Florj. ulice 38, plućnica.

30. marca. Katarina Mattersdorfer, terg. žena, 25 let, Purstalske ulice, pluć. tuberkuloza.

1. aprila. Katarina Jančar, vdova 75 let, Rimska cesta št. 19, otrpnjenje pluć.

V bolnišnici:

29. marca. Terezija Gerdina, delavka, pluć. tuberkuloza.

30. marca. Marija Cerle, kmetica, 29 let, pl. tuberkuloza.

Spōštena razprodaja.

Zarad spremenitve prostora razprodaja zalogo v blagu

Karl Till

poleg Hradeckijevega mosta: orodje, ki se potrebuje v kancelijah, pisarnah in šolah, lepotinje (galanterijno blago) oljnate slike, bukve s podobnicami, raznovrstni papir i. dr. po zelo znižani ceni. (3)